

LITERATURA

ARTS

CIENCIES

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plaça del Teatre, 6, entresol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÈNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Ingratituts polítiques, per Geroni Zanné.—La meua candidatura, per Emili Tintorer.—Vulgaritats, per Trinitat Monegal.—Heretgies, per Salvador Albert.—Més divagacions, per R. Miquel y Planas.—Clixé d'agost, per L. Escardot.—Congrés Esperantista de Boulogne-sur-mer, per Alfons Sabadell.—Parlament del doctor Martí y Julià en els Jochs Florals de Badalona d'enguany (acabament).—Noves

FOLLETÍ:

LES TENEBROSES, per Rafel Nogueras y Oller — Plech 16.

LES AMORS DE DAFNIS Y CLOE Y DE AMOR Y PSIQUIS.—Traducció catalana.—Plech a.

INGRATITUTS POLÍTIQUES

Es interessant l'estudi de les transformacions polítiques dels pobles. Ofereixen extensos camps d'observació. Fan conèixer les petiteses de les col·lectivitats que, com els homes, obliden els sofriments de la servitut a l'ésser lliures, esdevenint aleshores nous tirans per a'ls qui d'elles depenen.

Un exemple. Tothom coneix les vicissituds sofertes pel realme d'Hongria, d'ençà que nomenà per rey a un emperador d'Àustria. Tothom coneix els innumbrables esforços realitzats pels monarques de la casa de Hapsburg pera debilitar y suprimir les llibertats hongareses, y ben conegudes són també les

lluytes polítiques, guerres nacionals y revolucions ab que'ls magiars han defensat sempre llur nacionalitat. Poques nacions han tingut la constància de la nació magiar. En temps de l'emperador Joseph II, particularment, la energia hongaresa es inquebrantable.

Mes el desastre de Sadowa (1866) inspira als governants de l'imperi d'Àustria idees més reflexives. A l'any següent, Hongria té ja personalitat pròpia, y l'hereu dels emperadors d'Alemanya, l'actual *kaiser* Francisco Joseph, pren solemniàlment el títol d'emperador d'Àustria-Hongria. Y allavors té lloch un fet històric de gran transcendència: els croates qui tant havien lluytat els anys 1848-49 a favor de la casa d'Hapsburg contra'ls magiars, són colocats sota la immediata dependència d'aquests, essentho també'ls serbians y rumans, pobles establerts a Hongria, lluny de llur patria veritable, y que com els croates havien lluytat a mort contra la independència magiar, tan opressora o més pera ells, que la dominació austriaca.

L'emperador Francisco Joseph resucitava la política sens entranyes de la seva avant passada, la emperatriu Maria Teresa. Y així com aquesta que devia la corona imperial del seu espòs, a la bravesa y fidelitat dels hongaresos mutilà la nació magiar arrabancantli injustament (aleshores) la Transylva-

nia, l'emperador actual incorporà a l'Hongria la Croàcia, la nació més fidel a son casal; també's rumans, eslovachs, ruthenis y serbians han de reconèixer la superioritat y domini dels magiars, els qui amparats per la ingratitud de l'Austria, fan sentir feixugament a tots aquests pobles el jou d'un uniforme cada jorn més odiós y abominable.

L'Hongria es, donchs, avuy un camp immens de batalles polítiques. La qüestió croata ha tingut períodes aguts, que's magiars han dominat ab la força, talment com els austriachs han dominat la qüestió italiana al Tirol; mes avuy, a més de les lluytes polítiques que's hongaresos sostenen entre si y tots ells contra l'emperador y rey Francisco Joseph, les altres nacionalitats de Hongria donen clares y evidents senyals de descontent. Els ministres magiars lluyten contra la majoria parlamentaria, realisant, sense fruyt, freqüents visites al *kaiser*; combinen projectes financers y polítichs, tot esperant la mort del vell emperador pera proclamar la independència de llur nació, y oprimir més, si es possible, les nacions rumana, serbia, etzètera. Y mentres treballen pera abolir la llengua alemanya y les banderes austriaches en l'exèrcit hongarès (ideals plausibles pera tot nacionalista), no's recorden de que iguals drets qu'ells, tenen el demés pobles que a Hongria viuen.

La sort dels rumans, croates, ruthenis, eslovachs, servians y alemanys, no es pas gayre falaguera. Si Hongria conserva la unió ab Austria les coses seguiràn com han seguit fins ara; si Hongria obté la separació, les nacionalitats no hongareses veuràn empitjorar llur causa. El senyor Banffi, figura important de la política hongaresa, creu que la millor manera de consolidar l'estat magiar (així ho escriu el periodista rumà senyor Orescu), es la de posar sots la fèrula de l'estat les escoles y les esglésies autònomes; modificar les eleccions pera que's magiars ne resultin més afavorits que avans; introduhir la llengua hongaresa en el comandament de l'exèrcit, y, finalment, imposar la llengua magiar a totes les nacionalitats.

Com hem dit avans, la conducta dels pobles sol ésser semblant a la dels homes.

LA MEVA CANDIDATURA

Jo voldria ésser diputat a corts per qualsevol districte de Catalunya. Però diputat elegit espontaniament; sense conxorxes d'amichs polítichs, sense pactes ab el Governador, sense compromisos ab els cacichs, comitès y persones influents, sense nomenar interventors ni vigilar les urnes, sense gastar diners ni enganyar a ningü. Jo voldria ésser el diputat ideal del sufragi universal perfecte. Jo voldria que un núcleu de catalans me digués: «Aquí tens un *acta* que representa nostra comanda. Ves a Madrid y digalshi lo que's hi tens de dir en nom nostre, en nom dels catalans.»

Y jo voldria ésser diputat d'aquesta manera perque entench que sols així s'es dignament diputat; perque entench que sols elegit lliurement y sense pressió de cap mena, pot tenirse confiança en si meteix y confiança en la voluntat y aspiracions dels altres.

Si això fos possible jo presentaria la meva candidatura per qualsevol districte de Catalunya, de fóra no, y la presentaria ab un programa concret que compliria al peu de la lletra.

El meu programa seria el següent:

Jo aniré a les Corts d'Espanya a demanar l'autonomia de Catalunya, l'autonomia nostra, la que necessitem pera treballar, nosaltres qui treballèm; y presentaré una proposició de lley ben rasonada en que se'ns concedeixi aquesta autonomia y llibertat que necessitem.

Y aquesta autonomia tindria d'ésser molt ample.

En l'ordre de la pensa, llibertat absoluta. Cada home pensa, y puig pensa té dret a pensar. Y puig té dret a pensar té dret a dir lo que pensa.

Jo demanaria, donchs, que's separatistes y els anexionistes y's descentralisadors catalans, perque n'hi ha de separatistes y d'anexionistes y descentralisadors a Catalunya, tinguessin dret y poguessin usarne, d'exposar les llurs idees, de predicarles y de fer prosélits. Com hi ha anarquistes, socialistes y republicans disconformes ab l'actual règim polítich y social que lliurement exposen les llurs idees, s'ha de reconèixer als separatistes, anexionistes y descentralisadors

el dret de predicar les idees llurs. *¿Qué son cuatro locos? Bueno.* Deixemlos-hi dir les llurs *locuras* que essent *locuras* no s'encomanaran a ningú. Y vosaltres, els castellans, triomfaréu. És un dret polítich innat, el de ésser separatista o el d'ésser anexionista com ho es el d'ésser anarquista o republicà, perquè representa les aspiracions individuals, el desitj d'assolir, mitjansant la cooperació, o sens ella, d'altres homes o d'altres pobles, la vida fàcil y harmònica, el benestar y la serenitat dels nostres breus anys d'existència.

El dret polítich modern en tots els pobles civilisats, reconeix aquesta llibertat de pensar y de propagar les idees sense limitació de cap gènere. Sols l'Estat, y en son nom el govern constituït, té dret a intervenir quan les idees vulguin traduhir-se en fets. És a dir: quan vulguin imposar-se per la força. En tal cas la repressió per part de l'Estat es lògica. Teòricament, — en la pràctica no sol ésser així — l'Estat representa la voluntat de la majoria dels ciutadans, y aquesta representació l'obliga a defensar-se de tota minoria que arbitràriament vulgui imposar-se. Aquest es l'origen de tota mena de lleys que prohibeixen lo que s'en diu «propaganda per vies de fet». Fòra d'això no hi ha lloch a repressió, puig no's pot aplicar penes allà hont no hi ha delictes. Y quan se parla de delictes de *lesa patria*, de *lesa majestat*, s'entén parlar d'actes positius contra la patria o contra la majestat real, may d'idees o conviccions individuals o collectives.

Per això, jo y altres podèm ésser anti-patriotes y anti-monàrquichs y renegar d'una y altra y fins podèm tractar de convencer a qui vulgui escoltarnos, de que es útil, convenient y necessari, que cada dia siguem més els qui reneguim de la patria y de la monarquia y de moltes altres coses, sense que l'Estat ens pugui dir res. Y per això els separatistes y anexionistes catalans, tenen el dret de cridar les llurs idees. Y per això jo diputat començaria per exigir a les Corts d'Espanya que confirmessin aquest punt de dret polítich natural.

Lo qual oferiria ventatges inapreciables a tots els habitants d'Espanya. Entre altres que ara no puch precisar la de que *jugariam nèt* y uns y altres sabriem a que atennirnos.

Un amic va contarme la següent anéc-

dota. Viatjava un català per Andalusia y's feu amic d'un andalus, *catalanófobo* furiós, el qual sempre li deya:—*Lo que son ustedes es separatistas. Si, señor. En Barcelona hay muchos separatistas.*—*Muy pocos*,—li contestava'l català tranquilament.—*Le digo a usted que muchísimos; si señor, muchísimos*,— insistia l'altre enfadant-se. Tant insistí, que'l català va confesar ingenuament:—*Le digo a usted que muy pocos, habrá como unos sesenta mil.*—L'andalús va perdre'l color y va gemegar:—*¡No tantos, no tantos!*...

Ab el meu projecte aviat ho sabriem.

Un cop aclarit aquest punt, qu'es l'essencial, puig que la pensa dels pobles com la dels homes es lo essencial, presentaria una serie de proposicions de llei que no s'acabaria may. Una cada dia. Cada una tindria un sol article, que faria llegir tres vegades pera que se'n enteressin bé. Y prou. No faria may cap discurs. Tot lo més, mitja rialleta quan m'insultessin.

Com que no crech sortir diputat, no les enumeraré totes les proposicions de llei que presentaria. Però si per un cas hi hagués algun districte que pensés votarme, m'ofereixo desde ara a puntualisarles totes en un manifest que, *cela va sans dire*, tindrien de publicar y pagar els meus electors, puig jo no'n dono ni cinch cèntims d'una acta.

No obstant, pera mostra, aquí van les següents:

1.ª Se concedeix als pescadors catalans la llibertat més absoluta de pesca, sense altres limitacions ni intervencions que les que s'imposin ells mateixos. Queden cesants tots els empleats del govern que d'això viuen.

2.ª Tot català que justifiqui servir a la patria treballant honorablement en un art o industria productius, quedarà exent del servey militar.

3.ª Cap català podrà ésser empleat pel govern fóra de Catalunya y viceversa: no hi podrà haver a Catalunya cap empleat que no sigui català.

4.ª Se declararà oficial y obligatori a Catalunya l'estudi de l'Esperanto y sols s'ensenyarà'l castellà a qui'l vulgui aprendre.

5.ª A tot català que vulgui implantar una industria nova, tingui o no similar en l'estranger, se l'eximirà durant un període de deu anys de tota mena d'impostos y contri-

bucions, inclús dels drets de Duanes que puguin *devenyar* les primeres materies a aquella industria destinades.

6.ª Tot català podrà casarse y descasarse, néixer y morir, creure y deixar de creure, de conformitat a la única lley de sa conciencia, quedant de fet abolides pera Catalunya totes les altres que a ella s'oposin.

Et sic de cæteris.

EMILI TINTORER

VULGARITATS (1)

I

LA TIRANIA DEL JO

Digne y lloable es l'egoisme sà, l'amor al Jo, no el petit y de mires mesquines, que no porta altra deria que la de sacrificarho tot a les *conveniencies* d'un meteix.

El veritable amor al Jo aixeca y ennobleix als homes y fa grans als pobles quins habitants el senten ab tota sa força.

L'home ab ell se fa fort y digne; ab ell assoleix sa llibertat y enlayra son esperit. Conseqüència natural d'ell es la de voler que sien respectades ses opinions propries y que jamay se conculquin sos drets: però ensemps convençut del valor del Jo, respecta les opinions d'altre y en sa pensa jamay hi cab la possibilitat de poder conculcar els drets de sos consemblants.

Mes aquest sentiment exagerat conduheix al ensopèrbiment del Jo y l'home's sent infalible definidor, y aleshores naix la tirania del Jo, en mèrits de la que l'home exigeix y vol imposar als demés ses opinions, y té en menys els drets dels altres.

A Catalunya, qual poble es en gran part de formació particularista y a més essencialment y exageradament individualista, l'Amor al Jo tenia a la força, que arrelarhi: y així fou y es, y a n'ell déu l'haver conservat son caràcter y personalitat propis.

Mes per disort, en nostre poble tal volta més qu'en cap altre, aquest sentiment ha arribat al màxim de la exageració. «I tot

català té un rey al còs», diu el refrà, y es ben cert, té un rey però aquest es absolut.

Fill el Català única y exclusivament de ses obres, ha tingut que lluytar pera viure contra tots els elements naturals, y per comptes d'ésser auxiliat s'ha vist perseguit y explotat pels governs y llurs representants. Ab tot y aquesta lluyta crudel, sostinguda sempre sens treva, ni descans, ha triomfat y aleshores ha sentit créixer fins l'infinit son egoisme, s'ha ensoperbit y ha arribat a idolatrar son Jo.

Durant y després de la lluyta, arribada l'hora del triomf, el Català convençut de son valer, conduhit per son amor a si meteix, s'ha sentit fort y definidor: ha cregut possehir la veritat y ab dret a imposarla.

Creyentse ab totes les condicions necessaries pera decidir en materies religioses, econòmiques, socials y artistiques ha proclamat sa infalibilitat, sense preocuparse lo més minim de si sa educació e instrucció el feyen prou capaç pera poder tant sols capir ayals qüestions y problemes.

En religió ja crèdul, ja escèptich, ha escoltada únicament la veu de sos sentiments; en economia, ses *conveniencies*; en art, politica y sociologia, ses inspiracions, imaginació o *conveniència* també.

«Quin valor poden tenir les opinions d'altre? ¿quina es la missió y importancia de la reflexió en materies religioses? ¿en economia y sociologia, l'amor al prohisme y benestar general? ¿en politica y art, la historia y la influencia del mitj ambient, com també'l temperament personal?»

Res val això per ell, soperb ja, puig com son Jo ho coneix tot y sab de tot en grau supèrm, pera res ho necessita: ses opinions y doctrines són les bones, són la Veritat y per tant no déu canviarles ni modificarles.

Es més: possehint la veritat, cal que'ls demés pensin com ell en tot y per tot, y per un o altre medi procura imposar sa pensa. Cap respecte li haurà de mètixer la pensa d'altre a qui, en cas de no acceptar ses doctrines, en totalitat proclamarà ignorant, heterodoxe y fins de... d'obrar de mala fe.

Y la tirania del Jo, filla de l'excessiu y mal entès egoisme, se presenta omnipotent en nostre poble.

Y lo que ha conservat la personalitat y ca-

(1) El primer article d'aquesta serie ha estat publicat avans d'ara en el nostre confrare *Emporium*; va reproduhit aquí pera no deixar truncada la idea principal que ve desenrotllada en els demés articles. — N. de la R.

ràcter del poble català y fins ha contribuït a ferlo caminar bon xich en el camí de la llibertat se converteix en barrera que obstrueix sa via en el camí de la Vida; y en obstacle insuperable pera assolir el triomf definitiu.

Pera aquest cal que tots els catalans se uneixin, en vera unió, conservant ses opinions y personalitat propia, y això sols tindrà lloch quan quiscun s'hagi després de l'egoisme falç y prescindeixi de la tirania del Jo.

Reneguem, donchs, del falç egoisme, llençem de nosaltres l'orgull mal entès, aborrim de la tirania del Jo, conservem el veritable egoisme, el saní, causa inicial de nostra força y personalitat, y el poble català serà fort y gran, y el dia de nostre triomf serà immediat.

II

EL SACRIFICI DEL JO

Si digne y lloable es l'egoisme saní, l'amor al Jo, no ho es menys en moltes ocasions el sacrifici del Jo.

L'home no es un ser isolat, no; l'home a més de viure ab sos consemblants, ab molts dels quals ve a constituir un organisme natural, una societat determinada, es fill d'una serie de generacions, que li marquen, junt ab altres causes, un caràcter y costums especials.

Si l'home vingués sol, isolat y no fos fill d'anteriors generacions, podria fruir del total espandiment de son Jo.

Però l'home al viure rodejat d'altres sers, consemblants a n'ell, veu sa llibertat limitada per la llibertat dels altres; veu l'espandiment de son Jo reduït fins a cert punt per l'espandiment dels Jo dels altres que ab ell constitueixen l'organisme natural.

D'aquí neix el lògic y natural sacrifici del Jo.

A n'ell l'ajuda la influencia rebuda per les generacions anteriors que constitueixen avans qu'ell la societat de que forma part, tota volta que a n'elles deu en gran part sa educació, sa il·lustració y sa manera d'ésser.

L'home no's pot sostreure a la influencia del mitj en que viu y a les lleys d'herencia.

Més encara, l'home considerat sol, en si mateix, no es ni serà may un ser perfecte y complet. Sia per defecte en ses condicions

físiques, sia per defecte en ses condicions morals y intellectuals, o en totes elles a la vegada, necessita de l'auxili de sos consemblants.

En efecte, l'home no pot produir tot quant son organisme humà exigeix pera viure, y pot obtenirlo y ho obté mercès al treball d'altri, a qui ensemps ajuda ab la resultancia de son treball.

Lo mateix devem dir en lo que fa relació ab la vida de l'esperit. L'home no pot capir, ni resoldre totes les qüestions y problemes de la vida moral e intelectual (religió, economia, filosofia, politica, sociologia, etc.), y pera poder viurela poch o molt aquesta vida necessita del concurs dels altres.

Sols ab aytal concurs físich y moral assoleix l'home la integritat de son Jo.

Mes pera assolirla, cal que's sacrifiqui, cal que reconegui la necessitat y la importancia de l'auxili de sos consemblants.

En la vida física deu admetre la necessitat del treball dels altres y afavorirlo en lo que pugui; deu ajudar als altres ab l'excés dels productes de son treball, no essent jamay tan egoista y exclusivista que tot ho vulga pera ell. Y fins, y en certs moments, cal que treballi pera'ls altres, donchs aquesta utilitat immediata dels demés, se converteix en utilitat mediata per'ell.

Y en la vida moral o del esperit (1) l'home deu també aportar forces pera ajudar als altres, ajudant ensemps a la societat, però no deu oblidar que'l concurs d'aquests li es necessari. En lo qu'ell no capeixi del tot, en lo que no sàpiga y puga resoldre, deu atendre als demés, fentse càrrech de que l'home no posseheix, ni pot possehir la Veritat absoluta: bo es que ho faci passar per l'ull de garbell de la critica de sa rahó, però ensemps s'ha de fer càrrech dels coneixements dels altres y respectar llurs opinions.

Heusaquí en pochs mots lo que entenem per veritable sacrifici del Jo.

Y nostra opinió es que'ls pobles en que'ls individus que'l composin tinguin veritable amor al Jo y sàpiguen sacrificarlo degudament y en lo necessari, seran grans y forts, d'ells es el pervindre.

(1) Usèm d'aytals termes, encara que no del tot exactes, en contraposició a la Vida material. Nostre objecte es fernes més comprensibles.

En nostra terra, així com molts arriben a la idolatria del Jo, molts són també els que no sols sacrifiquen indegudament al Jo, sinó que renuncien a n'ell.

Uns, degut tal volta a un llevat de comunisme anorreador o a conseqüència de teories mal pahides, al treballar per llur vida material pensen més en els altres qu'en ells mateixos y's sacrifiquen indegudament no obtenint de llurs treballs totes les resultancies que podrien: no seràn may fòrts. Y al obrar d'aquesta manera perjudiquen a la societat de que formen part, y sobre tot als qui voldrien afavorir. En efecte: no produhint tot quan poden no podràn facilitar l'excés de son treball, donchs acaben produhint igual que'ls individus menys aptes: y a menys treball, menys productes y en conseqüència menys benestar per'ells y pera'ls demés. Són verament réus de lesa societat.

Y en quant a la vida moral en ses diferents manifestacions, la renuncia del Jo es més palpable y més extesa en nostra Catalunya. A milers y milers són els que, ja en una tendència o una altra, no tenen altra pensa. no tenen altres opinions que la d'uns quants que ab poca o molta bona fe prediquen llurs doctrines. Y com un remat segueixen sense jamay ni tan sols haverse entretingut un moment a reflexionar sobre la bondat y valer de les opinions que cegament accepten. Lo dit per l'apòstol es cosa de fe.

Réus són també del delict de lesa societat y són réus envers ells mateixos. No produheixen res en absolut, roben a llur intel·ligència y a la societat, lo que'ls hi es degut.

Pobra societat aquella en que la immensa majoria de sos individus arriben a practicar la renuncia del Jo! La mort es propera.

Dolenta es la tirania del Jo, però mil voltes pitjor es la renuncia.

Procurèm, donchs, allunyar de nosaltres la idolatria al nostre Jo; sacrifiquem-lo a n'aquest, mes tan sols en lo que siga lògich y necessari pera la vida social, y nostra patria Catalunya viurà gran y esplendent la vida dels pobles de bell y sublim esdevenir.

TRINITAT MONEGAL

HERETGIES

LA FARSA MÀGICA

Quan creyèm judicar, no fem més que «formular», expressar *impressions*, ab l'auxili de paraules, y'ns forgem l'ilusió d'haver dit quan solsament hem parlat...

En presència d'un paisatge, d'un fenòmen natural, d'un fet humà, treyèm invariablement la nostra *cinta lexicogràfica*, prenèm la mida y, pretenguent haver trobat la «veritat del fet» sols hem trobat la distancia que separa'l nostre intelecte de la realitat.

Es verament alarmant aqueix afany inconscient que sols sentim de reduhir a un denominador *comú* fraccions de veritat pera poder *operar* ab elles a gust nostre... y dels demés.

Al creixement de l'abundós cabal hereditari de fraccions *comú-denominadorisades* hi ha contribuït y hi contribuïx llargament el perifèrich art de «constater», usant y abusant de la pintura, de la geometria, de la música, de la perfumeria, etc., etc.

Y aqueixa hétéro-sugestió ens ha arribat tan endintre que'l món exterior passa sobre nostres ànimes com en projecció cinematogràfica, y quan ens ve la basca lexicològica, no fem més que vomitar colors, linias, sons sentors, etc., etc., mal pahits pels nostres ventrells gamats.

Tant se val; ab aqueixa minestra *insubstancial* ne tenim prou pera anar tirant, y no's pot dir que'ns en sobra, ja que'n demanem més y sempre més ab golafreria buyda e inconscient d'infantó de mamella.

Y així anem vivint d'ilusions enganyadores, y així anem *passant* ab nostre estrany bagatge de pobres saltimbanquis sense patria ni color al rostre, contents y satisfets emprò de sentirnos ascendir de cel en cel entre espirals enervadores d'opi artístich vers el fals paradís dels nostres somnis. Y el temps s'esmuny a *doble gran* velocitat de fàstich, y els sols se lleven ab somriures d'esperança y's colguen ab tristors de desengany veyent que'l nostre món no marxa.

Ben mirat ¿què hi fa que passi'l temps si a més de passar també'l *passem* nosaltres?

Y en quant al sol, no hi ha pas perill de que s'aturi. Prou anirà sortint l'infatigable mestre pera donarnos cada dia la eterna

gran lliçó de veritat que no sabem apendre; aduch veyent que les seves ensenyances sols serveixen pera distraure a la humana *criatura* que desde'l montirò insignificant del seu art xich, l'escarneix ab ganyotes barroheres de simi presumptuós.

Després de tot, si privessin de joguines bonicoyes a nostres animetes infantivols, ¿què fóra de nosaltres... papellons? Volariem en *ple buyt* y la nostra vida restaria sens *objectiu*.

Per això, ab quítes mirades de llàstima, y ab quins gestes de menyspreu—quan no ab posat agressiu—contemplèm als seriosos vianants que guarits de la febre *policroma*, lliures d'*afeccions* «per accidens», amenasen destruir nostres palaus encantats!

En cambi, ab quin amor y ab quina devoció escoltèm als sacerdots del... artifici, que cerquen sens treva qualche *genre* nou, bonich y llamatiu, aduch el teixit no sigui de durada. «Ay, cagayna!» fem nosaltres ab ingenuu somris, puig es en veritat marvellós que hagi arribat tan enllà'l progrés de les... *especies*. «Oh, el Progrés!»

La ingènita buydesa dels humans, incapaç d'omplir-se de natura, ha demanat a l'art múltiples trajos pera simular una falsa *plenitut*.

El Poder s'exhibeix en Tronos relluhents, disfresses de Majestat, «por la *gràcia* de Dios»... harmonisada ab himnes nacionals.

Temis revellida, fa equilibris en estrados elevats envollada ab la toga funerària y rematada pel bonet octogonal (ab fatxada a tots els vents... antichs (1) que li protegeix la testa glabra sota la espasa amenant de Dimocles ben amoçada ja de tant fregar sobre la «dura Lley».)

El Valor tradicional ostenta uniforms violats,—veritables camises de força del lliure albir,—camina ab geometria d'ordenança, parla ab veu de tró, mira ab ulls de llamp, acompanyantse ab remors fredes d'esperons y sabres y notes calentes de xarangues estridents.

El Sacerdoci, esclau de la liturgia, s'obreix ab hàbit d'amplis plechs y variades

formes multicolors pera ocultar al home y ésser així més agradable a Déu en les pràctiques del culte. Les meteixes oracions, seguint el seu exemple, se perfumen ab encens pera no sentir a llabi pecador, y demanen veus a l'orga pera millor ferse escoltar.

Les dones exigeixen de la moda perfums desvetlladors, coloraynes enlluernadores y curves afrodísiaques, especie de caràcters sugestius de diabòlica escriptura que semblen voler dir *Memento homo*. Y els homes les empaytèn a les dones comprimides, repintades y les hi tirèn flors (les flors que han alegrat nostres orgies), després qu'elles —deeses de l'Amor—ens hi han servit els talls...

L'Instint afemellat emmatlleja a la Passió —sempre atenta al *dernier cri*—toilettes escayentes, per ésser presentable y ferse admirar en el llibre, aplaudir en el teatre y tolerar arreu, adoptant estudiades *poses* acadèmiques pera dissimular la seva *baixa* extracció.

Cada un dels *actes* de la comedia humana déu el seu èxit especial a la col·laboració—complicitat—de l'art pelut y acèfal que'ns embelleix el món *creantnos* lo creat, a nostre gust y mida.

Nosaltres, pobres indis de *solemnitat*, contemplèm embadalits, picant de mans, de peus, y babejant de goig, aquesta fantasmagoria extranya de formes capritxoses, colors desentonats, sons inharmonichs y sentors sens *essència*, magnificada per les bengales de nostra càndida ignocència, mil vegades pitjor que nostra supina ignorancia d'irresponsables grandassassos boca-badats.

Oh, miratge encisador que'ns somrius en el desert de nostra vida!

Fèunos somniar, oh màgichs porta-veus de la natura... artificial. Cantèu... «cantèu en vostra gavia, criatures.»

Y vosaltres, els vianants seriosos, gent hiperbòrea, aixuta y ordinària, que volèu veurehi clar, fèu vostra via, y no'ns trenquèu les oracions mentres nosaltres, ab mística exaltació, alcèm y *ens-alcèm* les sagrades formes...

Ne touchez pas aux idoles, la dorure en reste aux doigts. ¿Qu'esdevindrien els nostres idols, en pèl, si molts d'ells sols tenen lo qu'ensenyen: mans sense braços, peus sense

(1) Antigament, com es sapigut, sols se tenien en compte vuyt direccions de vent; en temps relativament recents s'intercalaren altres direccions a les quals no té fatxada encara'l polígon doctoral.

cames, cossos sense cap? Les pomposes vestidures que'ls encobreixen els defensen de les inclemències de la realitat...

¿Caurèm potser algun dia per no haver baixat a temps? Oremus...

SALVADOR ALBERT

MÉS DIVAGACIONS

Sense'l més petit propòsit de iniciar polèmiques y sols ab l'intent de promoure, si era possible, una corrent favorable a l'ingrés dins del Catalanisme militant dels valiosos elements federalistes afins a la nostra idea, publicàrem en aquestes mateixes planes un article titolat «*Divagacions*» (1), en el quin ne comentàvem un altre del senyor Laporta, publicat en *El Diluvio*.

Aquell excelent amic prengué peu del nostre escrit pera enviarne un altre a n'aquesta Redacció, el quin ab molt gust per part nostra, vegé la llum en el número 287 (2) d'aquest periòdic.

Particularment devèm al senyor Laporta mil mercès per l'honor que suposa l'haver fet cas dels conceptes per nosaltres emesos; y ademés ens felicitèm d'haver motivat una tant hermosa *professió de fe nacionalista* com ho es l'article «*Pochs mots*» ab que dit senyor volgué defensar-se dels càrrecs que cregué veure en el nostre escrit.

No eren pas càrrecs els que nosaltres enteníem fer al senyor Laporta y als federals que com ell pensen; potser més aviat era allò la justificació de la nostra conducta com a nacionalistes, ja que nosaltres no hem considerat oportú, en els actuals moments històrics, el descendir als detalls de forma y a lo que reputèm accidental, preferint esmerçar integralment el nostre esforç en allò que creyem substancial del Nacionalisme.

En cambi el senyor Laporta, nacionalista de cor com nosaltres mateixos, creu convenient que ja desde ara'l Nacionalisme català prengui orientacions francament republicanes, per judicar la República com una solució molt superior a qualsevolga altra. Nosaltres no tenim perque oposarnos a tal solució ni a cap que n'hi hagi, diferim no més ab el senyor Laporta respecte la oportunitat de

prejutjar la qüestió de forma quan tan lluny estèm encara de coincidir, tots els catalans, en lo fonamental. Y per la mateixa rahó que'ns cal l'esforç de tots els bons fills de Catalunya pera refonamentar la nostra Nacionalitat, preferim anar de dret a desvetllar en tots els cors el sentiment de Patria, ùnic sentiment capaç d'aixecar a tot un poble a l'impuls d'un sol Ideal síntesi y compendi de tots els altres. Lo qual no's consegueix pas ab un programa polítich, sempre migrat pera que pugui contenir totes les modalitats en que's destria el pensament humà així que's tracta d'apreciar les qualitats y els defectes de les diverses formes de govern.

També hem d'agrahir al senyor Albert y Paradis les manifestacions que'ns fa en un article publicat, ab el títol de «*Un erro important*», a JOVENTUT (1) y el qual tendeix a demostrar qu'els afiliats de *Catalunya Federal* distingeixen perfectament l'ideal nacionalista (catalanisme) de l'ideal republicà (federalisme) ja qu'ells s'han constituït en cert modo un ideal compost d'aquells dos altres ideals. Manifestació que al nostre entendre ja's desprèn prou de la indecisió ab que lluyten ara per l'un ara per l'altre d'aquells dos semi-ideals evitant cuydadosament que l'un no predomini sobre l'altre; delo qual ne resulta que, com a nacionalistes, ens semblen poch catalanistes, y com a federals també semblen poch republicans als exaltats de la Unió Republicana; que són els qui més disgustos donan y donaran als nostres amichs de *Catalunya Federal*, per la rahó de que, entre'ls republicans, no s'estila l'amplitud de criteri de que fem constant aplicació els Catalanistes.

Ja hem dit que nosaltres considerèm exercir una acció, patriòtica més que política; o millor dit, entenèm que la nostra acció no pot ésser política sense deixar d'ésser patriòtica, lo qual no'ns convé de cap manera. El nostre ideal ha degut ésser posat amunt, molt amunt, pera que les lluytes d'aquí baix no'l facin trontollar com una cosa buyda; pera això nosaltres hem volgut que'l nostre camp d'acció s'estengui molt pera que sia digne de parangonar-se ab la idea de PATRIA;

(1) Vegis plana 489 del present volum.

(2) Plana 507.

(1) Plana 532.

mes precisantlo lo suficient pera que no passi dels limits de PATRIA CATALANA a que creyem nosaltres deber contraure les nostres aspiracions.

Y aquí entenem haver senyalat lo que constitueix una de les falses posicions en que'l famós programa del 22 de juny de 1904 coloca als federalistes, quan tracten d'actuar de nacionalistes al costat nostre. Ells són aquells que parlen de patria ab una fredor que no pot produhir el més petit entusiasme; ells són els que ab igual estudiada convicció, parlen en prò de la patria propria y en prò de les patries dels altres; com si això del patriotisme no fos un sentiment de diferenciació que tendeix a sublimar la propria Patria tenintla per superior a les demés.

El Catalanisme tendeix a rectificar aquest erro grossíssim de que tant ha sofert Catalunya; la raça dominant d'Espanya ha anat suplantant de mica en mica en el cor de tots els espanyols la idea de *patria catalana*, *patria gallega*, *patria basca*, etc., per la de *patria espanyola*, y per això hi ha, fins entre'ls federals, qui encara discuteix si s'ha d'ésser nacionalista avans o després d'ésser federalista. Acostumats a veure com els centralistes han imposat arreu, y per demunt de totes les patries naturals que formen l'Estat, el llur criteri produhint la disort per igual de totes elles, els federalistes, plens de generositat, volen procedir a la inversa y fer la felicitat de totes les patries susdites, *imposantleshi* també un criteri que no totes estàn, ni molt menys, en condicions d'acceptar; y pugnen en va per desvetllar sentiments que no a tot arreu poden produhir l'esplet de vida que poden produhir a Catalunya, per exemple.

Oblidant o despreciant els federals catalans la idea de *patria catalana* que tant pot contribuir a afirmar el Nacionalisme de Catalunya y de passada promoure ab l'exemple un cert estimul pera que les altres nacionalitats espanyoles facin lo mateix, mogudes de iguals sentiments, s'entretenen fent obra del tot-xorca, portats d'un afany de generalisació y ab la incomprendible deria de fer *del poble espanyol un poble fort y lliure* (1) mercès a la imposició del ideal autonomista, qu'ells tenen per aplicable, avuy per avuy, a

totes les regions d'Espanya. *Raquitica seria la nostra concepció de l'autonomia* (diuen) *si sols la volguessim pera la regió històrica hont hem nascut y vivim*. Y ells parlen així, en nom de totes les regions d'Espanya, les quals els hi paguen llur altruisme ab la més completa indiferència; perque tothom se'n adona, menys ells, que de federals *de veres* ben pocs n'hi han que no parlin català. El particularisme es una planta nascuda a Catalunya y difícilment podrà may arrelar ni treure florida en terres hont la gent es per atavisme dominant y uniformista; y el meteix Pi y Margall degué considerar perduda miserablement la llevar que tan pròdigament s'esforçà en sembrarhi.

Y la proba de lo que dihem, de que sols a Catalunya batega el sentiment de la patria natural qual afirmació simultànea ab la de les altres patries espanyoles podria demanar la solució federalista tal com els federals del Comité Regional l'entenén, la proba, dihem, de que sols aquí aytal sentiment té resò, està en que'l Catalanisme ha fet més adeptes del Nacionalisme en pocs anys, que'l Federalisme en tot el temps de sa llarga historia. Perque ja deuen haversen prou donat compte els federals de que en la derrera febrada republicana avuy ja quasi esvahida tot s'ha fet a favor de la República Unitaria, res pera'ls ideals autonòmichs. Ells hi han fet el trist paper de consentits, y sovint han estat tractats a faysó d'hostes molestos, pels capdevaners de la famosa Unió Republicana, els quins, si haguessin pogut, haurien cambiada la forma de Govern d'Espanya, sense tocar res de sa viciosa constitució actual qu'es la causa de tots els mals.

Per això nosaltres, tot hi trobant molt bonich lo que diu el senyor Laporta de que'l federalisme sia la *flor roja* del Nacionalisme, ens quedem dubtant de que fossin gayres els federals que volguessin posársela al trau, la simbòlica flor. Molts d'ells no estarien potser gayre segurs, si ho fecin, de que no se'ls pogués titllar de *facciosos o perturbadors*; dictat qu'en l'aludit manifest del Comité Regional de Catalunya sembla anar endreçat a certs federalistes que, dins llur fur intern, creuen ja que'l programa del 22 de juny de 1894 comença a ferse vell, ab tot y estar encara per estrenar.— R. MIQUEL Y PLANAS

(1) Paraules d'un manifest publicat fa pocs dies pel Comité Regional Federalista de Catalunya.

CLIXÉ D'AGOST

A n'En Joan Maragall.

Sota l'esplet de llum pesanta y blanca, en aquell barri allunyat, format de cases boniques, de jardins embaumats y de severs convents, el carrer, quiet en aquella hora de la tarda, apareix tot ell com un gran bassal d'aygua, hont s'emmiralla'l blau del cel ja assereinat després de la forta ruixada estiuhenca qu'una hora avans queya ab delit.

El palau de les verges del Senyor alça, imponentes y austeres, ses parets de pedra grisa, contrastant ab les de la casa d'enfront, niu d'amor y d'alegria, que intercala una nota clara a la fosca verdor de les magnolies, ab macissos d'hortensies en flor.

Carrer amunt fent via vers el convent, pugem acostades una monja y una noyeta esprimatxada, de cara esgroguehida y aturada, y d'ulls mitj cluchs vorejats d'estries sangnoses... y el reixat de la caseta rosa y blanca's torna a cloure després de donar sortida a una dama y a una nena que's deturen indecises davant del mullader que les hi cal atravessar.

La dama es alta y hermosa. Demunt son cabell rós, lluheix flonges plomes blanques, com els flochs d'escuma sorgint d'una mar daurada.

La hermosura de la dama apareix en tot l'esclat, com sia que's troba en aquella edat en que la dòna es verament, complertament dòna: sobre ls trenta anys.

Son còs de curves esplendents resta com empresonat dins l'estoig de riques sedes clares que cruixen lleument.

La nena que s'agafa de l'enguantada mà, es xamosa y bonica com un pom de roses veres, y va coberta de puntes fines y llaços de color de cel. Son rostre en flor enquadrat pels rulls de la cabellera; sembla surgir d'entre raigs de sol; y en sos ulls clars, hi somriu la vida a dojo...

Fa un xisclé d'aucell esporuguit guaytantse els peuhets bufons, calçats de sabatetes y mitjonets blaus:

—*Aylmamà!.. mira, qu'aygua!...*—La mare somriu; d'un moviment lleuger y gracil arreplega ab una mà els amples plechs de la sedosa faldilla y la bromera de batistes y *valenciennes* dels sotes, descobrint francament la breu sabata negra de taló prim, y la mitja

reixada, a través de la qual la carn roseja, y valenta, alçant en l'aire la menuda — qu'aleteja com un papello — ab quatre saltirons, travessa el carrer, topantse ab la monja y sa companya.

Al frech de la dama, el blanch rostre de la verge s'ha cobert de sobtada rojor. Anava per arrebuçarse també el dur y ofegador hàbit de borra cendrosa, que sota el mantell negre l'envolcalla tota... y davant d'aquelles belleses... no ha gosat...

També té ella'l peu xich y bufó dintre la tosca sabata de lligams de cotó. Sa cama també es tornejada, mes tot al voltant, la groxada mitja blanca, mal estirada, sent que fa arrugues...

S'encreuen les mirades de les dugues dònes. La de la dama està plena de lluentors alegres, y sembla que canti la joya del viure sanitos y regalat. La de la monja es blava y dolça, tristament serena, com engrandida per la foscor de les conques y'l color d'ivori del rostre. Sa boca es xica y prims els llabis palits que's pleguen cap a la esquerra, ab l'amargor d'un somriure compassiu.

Es jove, tan jove qu'encara sembla una nina, la petiteta *madre* blanca y trista. Les boniqueses de sa carn no han d'esclatar may sota les vibracions d'un amor humà, y sols el bri dur y rústich podrà acariciarne les suaus turgencies.

En l'esguart de la dama, hi ha llegit una instintiva mostra de compassió envers sa juvenesa perduda, qu'ha de marcirse avans de florir, que no darà sa llevar de vida;... y s'ha enrojolat tota, la bonica monja... sens sapiguer per què.

—Quina llàstima!—sembla que diguin els ulls de la dama, girantse,—que jova y qu'hermosa!—

Y prossegueix son camí deixant darrera d'ella com un núvul embaumat de flayre estranya y ja may sentida, la qual perseguirà desde aquell moment com una temptació a la petiteta *madre* fins a dins de sa celda verginal...

—Que Déu la il·lumin!—ha mormolat la monja estirant l'anella de la porta de la Santa Casa.

Y es que prou ella ho ha sentit a dir a companyes, y als jardiners, que al davant del convent hi viu una senyora molt maca,

molt elegant, que té una nena petita y un senyor molt rich que se la estima molt, encara que no's vegi may ab ella, y visqui isolada. Del costat de la monja puja tímida-ment la veu de l'orfaneta.

—¿Ha vist *madre*, quina senyora més maca? ¿y la nena? ¡sembla un angelet! ¿ha sentit quina bona olor que fan?

La *madre* se la mira, y de primer no respòn... mes, entrant en la Santa Casa ab son pas de serva, tranquil y suau, mormola:

—Un angelet!... la filla d'una dòna de món! Ave Maria puríssima! No sabs lo que't dius, Madrona... Compadeixla aquesta gent, compadeixla y prega per ella ...—

Y la noyeta, de rostre aturat y ulls malalts, deslligant el mocador blanch que cobreix sos cabells estirats y descolorits, y plegant la valoneta de quadrets grisos que vestia ses esmirriades espatlles, sent en son cor una devallada de greu tristesa... quelcòm fet d'enveja y de doloroses comparances que no s'expliquen prou bé.

¿Compassió? Y per què ha de tenir compassió d'aquella encisadora parella de mare y filla que li havien aparegut com una estesa de flors, de somriures y de perfums, demunt dels frescos bassals del carrer... ella tant lletgeta, tant pobre, tan desvalguda...

Es veritat que a son entorn hi tenia moltes *madres*, ella, pero de *mamá*, cap, y haguera volgut ésser de bona gana la filla de aquella senyora tan hermosa...

«Una dòna de món...» havia dit la *madre* Consolació, «Una dòna de món», s'en deya d'aquella dama tan bella y olorosa que reya alegrement en mitj de tantes boniqueses com duya a sobre, entre aquelles estrelles de llum que li relluhien de cada costat de les galtes...?

—Ay!... qui pogués ésser una *senyora de món!* pensava instintivament la orfaneta...

No gosava dirne una *dòna* d'aquella hermosa estranyesa qu'havia vist... li semblava massa poch respecte... com si s'hagués atrevit a dir *mamá* a la *madre* Consolació.

L. ESCARDOT

CONGRÈS ESPERANTISTA DE BOULOGNE-SUR-MER

Diumenge, 6 d'Agost.

A les nou del mati, els congressistes ens reunirem per nacions en el teatre, essent en número d'uns mil doscents. Cada grupo va escullir els delegats que devien fer us de la paraula en les reunions generals.

La gran distancia que'ns separa de Boulogne, així com causes imprevises y ses moltes ocupacions, va fer que'ns vegessim privats d'elements tan importants y fervorosos Esperantistes com són el capità d'Estat Major senyor Vicens Inglada, comandant d'Artilleria senyor Ribot, capità Duyos y altres que trevallen ab fe y amor per la causa esperantista, estant tan sols representada Espanya per tres que parlaven la llengua, si bé erem sis els que hi anarem, puig s'hi trobava'l president de la Societat Espanyola, el distingit amic meu senyor R. Codorniu, enginyer y quefe forestal de la provincia de Murcia, acompanyat de ses distingides esposa donya Mercè Bosch y encantadora filla Carolina, en representació de la *Hispana Societo p. p. E.*, el senyor R. Subirà, president del *Grupo Esperantista de Cardona*, y un servidor de vostès, ab ma esposa, com delegat de la *Federació Esperantista Catalana*.

Inútil crech dir que nombrarem al senyor Codorniu pera que'ns representés, no sols per sos mèrits personals si que també per conèixer la llengua a fons, considerantlo ademés lo degà dels Esperantistes espanyols.

Els grupos formats per les diferentes nacions, així com les anades y vingudes canviant impressions y el sens nombre de fotografies que's prengueren donà una gran animació a n'el barri, així com a n'el Gran Cafè, enfront del teatre, ahont s'hi havien enquistat gran nombre de congressistes.

Lo prèbere Esperantista senyor Peltier, director de la revista *Espero Katolika*, previ permis del distingit abat de la Iglesia de Sant Nicolau senyor Joucquel, havia invitat a tots els esperantistes a assistir a la missa que diria en la dita iglesia a les 11 y mitja.

Durant la missa, la capella de música engrossada per esperantistes, la major part senyoretas, va interpretar varies composicions, entre elles un hermós himne, poesia de

l'abat Dombrowski de Sant Petersburg, música de la senyora Guivy, de Tours, un Pare Nostre del prèbere Peltier y una *Ave stelo mara* (salve estrella del mar). Tots els cants van ésser magistralment acompanyats pel distingit organista de Sant Nicolau senyor Bucciali, tenint que fer present qu'es-sent cego va donarse la pena d'apendre de memoria tota la música, a fi y efecte de poguerla acompanyar ab l'orga. Perque'ls lectors se puguin fer càrrech de la hermosura de les estrofes del himne, 'n citaré algunes com (1):

El chiuĵ landoj kaj el chiuĵ gentoj
Ni kunvenintaj Vin adoras di'!
Al vi sin turnas niĵ piaĵ sentoj,
Kaj nia kanto sonas nur al Vil

Ho, venu tiu hor' de unuecol
Rompon, dividon amas nur Satan'...
Patro ni preĝas vin pri la frateco
Nian laboron benu via mau'!

Al sortir de la iglesia alguns demostraven senyals evidents de contrarietat, degut a no haver pogut sentir, com esperaven, una prèdica en Esperanto feta pel prèbere Peltier, qui devia ferla, emperò l'autoritat eclesiàstica no va autorisarla fundantse en el motiu de que pel afany de poguerla escoltar s'haurien congregat en Sant Nicolau molts Esperantistes que no són catòlics.

A les dues de la tarde'ls uns se'n anaren a Wimereux, els altres ens dirigirem cap al camp de cursos d'Aubengues essent per tot arreu aclamats, així com deixant a tothom admirat al veure com elements de nacionalitats tan diverses ens compreniem tan perfectament parlant tots ab el meteix accent. Dech fer constar que la entrada a les carreres de cavalls va ésser de franch pels Esperantistes, obsequi que'ns feren els organiadors de dita festa.

Terminada la festa tots ens apresurarem a pendre el carril per anar a sopar als nostres respectius hotels a fi d'estar llestos pera asis-

tir al gran concert donat en el teatre a les 8 de la nit.

El concert no començà fins a les nou, presentant la sala un aspecte imponent, puig estava plè de gom a gom; no es d'extranyar haventshi donat cita no sols tots els congressistes si que també molts dels estrangers que's troben estiuejant a Boulogne.

(Acabarà)

ALFONS SABADELL.

PARLAMENT DEL DR. MARTÍ Y JULIA EN ELS JOCHS FLORALS DE BADA- LONA D'ENGUANY

(Acabament)

¿Quin amor a Catalunya seria el nostre, sinó amor de feble, de degenerat, d'impotent, de capó, si les sangs no se'ns encenguessin, si l'esperit no sentís foguerades d'indignació que l'induhissin al *non serviam*, si'ls sentiments trasbalsats no'ns empenyessin fins a l'acció irreductible, contra tot lo que seguidament, y sense parar, va de dret a anorrear la nostra vida y'l nostre esperit nacionals? Sols els esperits de refinada dolenteria, sols els d'ànima nafrada, poden roman-dre frets y indiferents, tot prenent teatrals positures d'homes de pès y de gent de seny, enfront de l'acció secular descatalanizadora que s'es exercida al nostre poble. Que s'hi revolquin els esperits marrans pel pudrimaner de l'indignitat, consentint que una grapa repugnanta pretengui torçarnos la llengua; passant perque'facin cendra de la nostra ànima nacional les xafogoses ponentades de sang y de luxúria qu'abrusen els sentiments del jovent de ciutats, viles y llogarets; tolerant que'l parassitisme burocràtic foraster, neuleixi els esclats de la vida social del nostre poble; acceptant com pàries l'escolament de vida y els mals morals que's determinen pel servey de les armes; ajupintse, a tall d'inferiors, a hegemonies vergonyoses; satisfent, sens parar, la tradicional concupiscencia de pobles y races ancestrals; acotant sempre'l cap a les vergassades dels desanimats oligarques; conformantse indignament ab el degradant no ésser;

(1) (La impremta, no tenint algunes lletres accentuades, ha degut reemplaçar les accents per una *h* en les paraules *chiuj* y *preghas*.) La traducció es: De tots els països y races — els aquí reunits vos adorèm, oh Deu! — a Vos se dirigeixen nostres piadosos sentiments — y el nostre cant sona tan sols per Vos. — Ah! vinga la hora d'unió — rompiment y divisió tan sols vol Satan — pare, vos resèm per la fraternitat — nostre treball beneheixi la vostra mà.

essent, sempre, una negació; realisant, a tot hora afrentosos actes de suïcidi nacional. No, no ho som nosaltres, ni ho volèm ésser, esperits enfellonats, naturaleses bagaces: la vida hi es potentia y fecondanta en el si del nostre poble; ens la sentim xardorosa remoure les nostres entranyes; en glòpades bullentes, la sang catalana s'escampa pels nostres cossos comunicantlos hi energia y fortalesa; intenses vibracions de llibertat trempen els nostres esperits; ens sentim forts, y ens redressèm; volèm viure! qu'es una necessitat imperiosa del nostre existir, la vida plena de la nostra aymada Catalunya. Heus aquí, perquè ns sentim esperonats per potents esclats d'amor envers els germans nostres que hem de renaixer pera la Patria; heus aquí, perquè ns sentim devassalls d'energies pera oposar a les accions marcidores de la nostra vida catalana.

Qui te llengua, es; y es, perquè una llengua propia suposa sempre una personalitat nacional. La parla, es l'instrument orgànic de l'esperit; es la personalitat feta sons, exteriorisada, que's projecta enfora ab tots els seus caràcters diferencials. Pera'l sociòleg y fins pera'l psicòleg, llengua y esperit venen a ésser una cosa tan una, constitueixen un entrellat tan perfet, que per la parla s'assoleix el complert coneixement de l'individualitat mental y moral dels homes y dels pobles. La llengua ns mostra com son els sentiments, la qualitat del pensar y la potència de la voluntat; es més hermosa, més expressiva y més complerta, com menys imperfeccions biològiques y socials tenen les individualitats, homes ó pobles, que la parlen. Els instants de grandesa humana y social de les nacionalitats se manifesten y romanen a través de les centuries, en perdurables monuments literaris, en planes admirables en les quals lletres d'or, hi reviu la grandesa de l'esperit nacional; decauen els pobles, la decadència malestruga inferiorisa l'esperit de les nacions, y la llengua s'empobreix y s'inferiorisa, tot amagant el daltabaix literari, ab els convencionalismes sintàctics, ab els neuròssichs refinaments de la forma, ab les estrambotiqueses de l'expressió, ab la verbola acrobàtica del aixut intel·lectual; deval·len, encara més les nacions, ja no son lliures, la llur personalitat resta accidental-

ment en el no ésser com element actiu de la vida social humana, la llengua ja no es conreuada, els exotismes y ls barbarismes la mostren esclava, els idiotismes y las grolleries ens la ensenyen degradada: una llengua forastera desarrela l'esperit nacional. Les nacions, ab tot no desapareixen, reviuem sempre; la primera espurna de vida nova qu'esclata en el si dels pobles, se manifesta tot d'una a n'el renàixer de la llengua; el nou procés de vera vida nacional ja no té aturador; la parla es conreuada; per ella l'ànima del poble's renacionalisa; totes les activitats socials se desenrotllen y perfeccionen; noves orientacions remouen la vida política y social; tot es enfortiment y acció; el poble té consciència del seu ésser y exigeix la integralitat de la seva vida; la nació esdevé lliure, y torna a exercir acció de civilització y progrés en l'avenç general de la humanitat.

Mes la llengua no assoleix preuats graus de perfecció si solzament la conreen els literats, els poetes y els homes acientiats; cal que sia tot, integralment tot, el poble, el que la tinga en els actes tots de sa vida intima y de sa vida social per instrument expressiu de pensament, sentiments y voluntat. Sols així, la llengua assoleix la preuada qualitat de llengua orgànica nacional; sols així arriba a ésser un fet positiu la complerta renaixença de l'esperit de la patria; sols així esdevé lliure la nació.

Perquè coneixèm aquest procés de vida nova; perquè sabèm que la recatalanisació de la nostra parla determina l'enrobustiment progressiu de la nostra personalitat nacional; perquè així conscientment anèm de dret a dret a fer ressorgir la vida plena de la nostra Catalunya, les tenim per fructuosíssimes aquestes belles y solemnials festes de la nostra llengua, festes, com avans hem dit, apostòliques pera'ls catalans que pequen per mancament a la Patria; festes en les que, tot conreuant y enaltint la nostra parla, s'hi forja el pensar, el sentir y el voler de tota la nacionalitat. Com que volèm que'ls catalans tots tinguin l'esperit nèt de taca d'estrangeria; com que volèm que la llur personalitat sia integralment catalana, perquè la llengua es medi excelent de renacionalisació, ab ella y per ella penetrèm fins a lo més íntim y abscondit del esperit dels descatalanisats, con-

vençuts de que hi fem rebrotar lluch de la vida nova de la Patria.

En aquestes corpredores festes de pro-sistes y versayres, en aquestes solemnitats en les que, enlayrantnos als cims del ideal, proclamem per regina y deesa nostra a la Bellesa; en aquests instants en qu'els esperits són encisats per brillantors, perfums y harmonies; ara que, lliures de pecats y flaqueses, teniu fita la pensa en la Patria nostra, els encantats forjadors de l'ànima catalana s'afanyen a passar via de la llur feyna incomparable: els vostres cors fundament commogut esbateguen intensament y donen tremp als vostres esperits, tremp de vida catalana que'ls Jòchs Florals escampen cada cop més per tots els indrets del nostre terror, tremp que transformat en ferma acció de voler, s'extendrà y creixerà fins que tinga prou energia y potença pera fer que al món hi torni a haver Catalunya.

Ja'ls sabèu, donchs, els nostres propòsits; ja les coneixèu les nostres cobejances. Volèm ésser, perque sabèm y ens ho sentim que som un poble; volèm la integral renaixença, l'enfortiment y la perfecció de la nostra vida individual y nacional, pera que a les arts, a la ciencia, a la industria, al comerç, a la agricultura y a la civilisació humanes hi ocupi un lloch, com més preuat millor, la modalitat catalana; volèm complir com devèm, com a homes y com a bons catalans, enllaçant ab el passat gloriós del nostre poble un esdevenir d'avenç, de vera cultura y de plena llibertat; volèm que sien l'amor y el benestar els fonaments de la nostra organització social; volèm cooperar ab el nostre esforç y ab la nostra acció a la vida nova de la humanitat, que sorgirà ufana del esmicolament dels grans Estats de la proclamació del dret nou de la llibertat dels pobles. Volèm viure, donchs! Volèm ésser!

¿Ahont es, ahont trobarlo el fill de la terra catalana que, enfront dels que proclamen aquestes irreductibles reivindicacions de llibertat, de vida plena, d'afirmació d'existir, que són pera nosaltres reivindicacions de la nostra dignitat d'homes, s'atreveixi a alçar l'oprobriós penó negre del no ésser, senyera de la mort del nostre poble com a nacionalitat, y de la nostra infamant impotència com a catalans?

Y ara, reconcentreuvs, que'l verb de la Patria penetrarà en vosaltres. Hi penetrarà pera fervors resorgir a la vida catalana. Sigueu bons pera Catalunya! No sigueu més crudels pera la nostra Mare Patria! Benehits sien, els qu'en aquesta festa de la llengua renaixin pera la nostra nacionalitat! Compadimlos y planyemlos ab cor y ànima als que, malgrat tots els esforços, seguiràn en el no ésser com a fills de Catalunya! Que la Patria tinga pietat d'ells!

Som acabat.

NOVES

Sempre ens hem rigut d'aquells qui donen per mort el Catalanisme, perque en certs períodes sa activitat no's mostra ab esclat. Nosaltres ja ho sabèm que lo que enlluerna als badochs són les lluytes sorolloses y les victories aparatoses, però també sabèm que aquestes solen ésser de poca durada o de resultats positius ben migrats.

Confiem en el triomf de nostra causa, entre moltes altres per dues rahons poderosíssimes. La primera es que la causa del Nacionalisme Català es la causa de la Natura, que acaba sempre per rompre els lligams ab que debades vol subjectàrsela, y la segona es que per despertar l'esperit del catalans adormits, no deixaràn els polítichs centralisadors de flagel·larlos ab noves imposicions tiràniques, donchs la llur ceguera es la d'aquells qu'estàn condemnats a la ruina, y per altra banda els prohoms dels partits espanyols no saben com ferho pera desacreditarse als ulls dels llurs adoradors.

Ja no es la premsa catalanista sola en la tasca d'enderrocar lo corcat; periòdichs d'aquí y fins de Madrid, s'expressen en castellà ab uns termes que tal volta a nosaltres no'ns deixarien usar.

Vegis una mostra; ja que no copiarem un article del *País* que deya coses molt saboroses y que deuriem fer rumiar bon xich a nostres governants, si a tant poguessin arribar, no volèm deixar de transcriure uns quants parafrats d'un escrit que aparegué en un número del *Diluvio* de la setmana passada; es d'aquells que, com deya anys enrera nostre colega: s'hi pot sucra pal

LA DINASTIA MONTERO RIOS

LABOR SEPARATISTA

Siempre ocurre lo mismo. Los liberales nos resultan más retrógrados que los conservadores. El hecho es evidente.

Los nombramientos de los generales Espinosa de los Monteros y Fuentes para gobernadores civiles de Barcelona son obra del partido liberal. en tanto que el partido conservador nos ha enviado para este puesto á

hombres de espíritu tan progresivo y cultivado como el señor Sanz Escartin.

Lo mismo ha sucedido en todos los órdenes de la Administración pública. Un ministro liberal, Romanones, fué quien prohibió que en las escuelas se enseñase la doctrina en nuestro idioma, y fué menester que otro ministro conservador desfaciese el entuerto del ministro liberal.

Lo propio sucedió con respecto al libre ejercicio de la lengua catalana en la transmisión de despachos telegráficos. Silvela primero y Maura después han sido los que han dictado tales autorizaciones.

En la centralización de los servicios ídem de lienzo. Recordamos perfectamente que aquel gran farsante que se llamó Sagasta, al levantarse a contestar uno de los discursos del malogrado doctor Robert, exclamó con aquella frescura que era la característica de su sistema de gobernar:

—Estoy dispuesto á traer mañana mismo á la Cámara todas estas medidas descentralizadoras reclama las por S. S.

Y, efectivamente, nunca más volvió á acordarse de ello.

Bien dice *El País*, y en ello demuestra buen ojo clínico, cosa ciertamente rara en la Prensa madrileña, que á Cataluña se la trata como una colonia, que los catalanes hemos venido á suceder á cubanos y filipinos, que un día lanzaron el grito de rebelión y no cesaron hasta sacudir el yugo ominoso y cruel de los perversos gobernantes españoles.

Nosotros, los catalanes, como los filipinos y cubanos también nos sentimos separatistas, no de los españoles, sino de esos malvados gobernantes españoles, de esas dinastías al estilo Montero Ríos que se reparten España cual si fuese el patrimonio de la abuela.

Sigan, sigan por este camino esos malos españoles que de tal suerte laboran contra los intereses de la nación que algún día recogerán el fruto de su ruin condición.

¿No es veritat que tot això no ho haguera dit cap periòdich catalanista, quinze anys ençà? Y com aquest cas n'hi han molts que proven. ab excés, com nostres idees van escampantse afavorides per la funesta labor del centralisme.

De mica en mica, el poble anirà desenganyantse, y si ja les classes conservadores van coneixent lo que valen les promeses de les altes personalitats polítiques, també a les altres classes els hi caurà la vena dels ulls, y sabran qui són els llurs falsos redemptors.

Els republicans unitaris ja n'han rebut prou de desenganys, y si no feyen cas de lo que deyem nosaltres al jutjar a llurs prohoms, potser reflexionin un xich quant qui els hi parla es un home com en Nakens, el qui ha rebutjat la preferència que li feren d'un acta de Diputat per Barcelona, en una carta de la que n'extractem els paragrafs més substancials, tal com apareixen en la secció telegràfica del *Noticiero Universal*:

«Agradezca la designación que en Barcelona se ha hecho en favor mío, mas no puedo aceptar la candidatura. Me faltaría á mí mismo.

»A las razones ya indicadas en *El Motín*, agregó estas:

»Que no creo en la eficacia de la lucha legal para traer la República y mucho menos habiendo convertido

lo esencial y complementario, en primordial y preferente.

»Que no debo yo, que censura al señor Salmerón por hacerlo, incurrir en la inconsecuencia de imitarle.

»Que aun cuando no he predicado aún el retraimiento, no quiero parecerme á los que, sabiendo que por los comicios no *llegaremos*, varían de opinión en cuanto sospechan que pueden ser proclamados candidatos.

»Que amando de veras la unión y estando seguro de que las elecciones acabarán con ella, no quiero ser cómplice de los que la matan.

»Que si no hubieran sido estas mis ideas, lo serían desde hoy, ante el espectáculo que muchos republicanos dan, comenzando por el señor Salmerón, que supe- ra en achaques de caciquismo á los propios monárquicos.»

Anem veyent que'n aquest pas els catalanistes ens haurém de retirar a casa, donchs seràn nostres mateixos enemichs els qui'ns faràn la feyna.

Nostre company de redacció en J. Pujol y Brull ha sortit en companyia d'en Joseph M.ª Folch y Torres de la *Unió Catalanista*, cap a Berga y al Pi de les Tres Branques, pera estudiar sobre'l terreny la forma de posar en execució el projecte de tanca del arbre, símbol de les nostres llibertats, que per encàrrech de la *Unió Catalanista* ha dibuixat.

Esperém que ab l'ajuda y bona voluntat dels catalanistes y bons catalans prompte serà un fet dit projecte y que una nova festa patriòtica tindrà lloch en aquelles montanyes ab motiu del feliç terme dels treballs de tanca.

Ab motiu del Congrés Internacional d'Autors y Compositors dramàtics que, organitzat per la Associació «L'Art dramatique», y presidit per M. Alfred Capus, s'ha celebrat recentment a Gérardmer (Vosges-França) s'hi donaren varies representacions teatrals, obtenint el més brillant èxit entre totes la *Maria-Rosa* del gran Guimerà traduïda al francès per nostre estimat col·laborador M. Jules Villeneuve qui no fa més que seguir el lloable exemple de son parent M. Gélée Bertal qui en 1897 traduí y feu representar en el teatre de la Bodinière, de Paris, *Terra baixa*. Els celebrats autors y directors de escena qu'hi assistiren s'entusiasmaren ab l'obra y's planyeren de qu'en Guimerà no anés personalment a rebre llurs felicitacions; y tenien rahó, car es de desitjar qu'ell y altres de nostres autors procurin no mancar a les vinentes sessions del Congrés que anyalment se celebrarà en lloch y data anticipadament senyalats.

M. Berny director de varis teatres populars de Paris (entr'ells el del Poble y el dels Mathurins), se proposa donar a conèixer aquest hivern els esmentats drames y tal volta algun altre del mateix autor al públic parisench; així com Mme. Joubert els presen-

tarà en els varis teatres del Nord de França dels quals es directora.

Molt ens plauen aquestes noves que desitgem veure confirmades: nosaltres ens felicitem de que l'art català traspassi les fronteres y també felicitem a nostre amic el senyor Villeneau, perque ell exigeix que'n els cartells constés que la obra era traduïda del català y no del espanyol com pretenia el director, explicant a aquest y altres persones el per què d'aquesta distinció, deixantlos plenament convençuts.

En el Casino de Sans tingué lloch el dia 24 a la tarda la celebració de la Festa dels Jochs Florals, organitzada per la agrupació catalanista «Els Segadors». El president del Jurat qualificador senyor Careta y Vidal, llegí un ben escrit discurs. Després de la memòria del secretari del Jurat senyor Brichs, el senyor don Pere Palau González de Quijano, guanyador de la Flor Natural, nomenà Reyna de la Festa a la senyoreta Maria Sanjoan y Bertrán. Les composicions poètiques del senyor Palau y demés autors premiats (Girbal, Anguera, Paradedà y Ubach) foren molt aplaudides. Acabà la festa ab dos eloqüents y patriòtics discursos, que pronunciaren els senyors Narcís Fuster y D. Martí y Julià, president de la *Unió Catalanista*.

Publicacions rebudes:

Les Terres de Llengua Catalana, per M. Jules Delpont. Són poesies del conegut escriptor rossellonès, dedicades a diferents entitats artístiques y encontrades de Catalunya,

Mallorca y Valencia. *Les Terres de Llengua Catalana* constitueixen un extracte del Butlletí núm. XLVI de la Societat agrícola, científica y literaria dels Pirineus-Orientals. Les poesies són recomenables per l'esperit germanívol que les informa.

Folleto explicativo del eclipse total de sol de 30 de agosto de 1905 por Enrique Casas, con una introducción de Horacio Bentabol y un mapa de su visualidad en España, dibujado por José Ruiz Castizo. Aquest follet es d'innegable actualitat y conté dats curiosos.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publiquen baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no s'én inèdits.

No's tornen els originals.

Se donarà compte de les obres rebudes en aquesta redacció, y de les que ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de subscripció:

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetes.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»

ALTRES REGIONS D'ESPANYA:

Un any.	9	»
ESTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

NOSTRE FOLLETI

Ab el present número repartim als nostres llegidors el plech *a* (portada) de

LES AMORS DE DAFNIS Y CLOE Y DE AMOR Y PSIQUIS

A continuació distribuirem el *pròleg* del traductor, que ocuparà els plechs *b*, *c* y *d*, y la coberta pera la enquadernació del volúm.

Oportunament anunciarem el títol de l'obra que començarem totseguit a repartir com a folletí.